

Ryan Holiday

POGUM KLIČE

Sreča spremlja hrabre

Ryan Holiday

POGUM KLIČE

Sreča spremlja hrabre

KNJIŽNA SERIJA ANTIČNIH VRLIN

Prevedel Niki Neubauer

UMco

Ljubljana 2022

Ryan Holiday
POGUM KLIČE
Sreča spremlja hrabre

COURAGE IS CALLING
Fortune Favors the Brave

Copyright © 2021 by Ryan Holiday

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.
This edition published by arrangement with Portfolio, an imprint of Penguin Publishing Group,
a division of Penguin Random House LLC.

© za Slovenijo UMco, d. d., 2022. Vse pravice pridržane.

Prevod: Niki Neubauer
Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.
Zbirka Preobrazba

Urednik: Samo Rugelj
Pomočnica urednika: Tanja Božič
Oblikovanje ovitka in postavitev: Aleš Cimprič
Slika na naslovnici: iStock
Tisk: Primitus, d. o. o.
Naklada: 500 izvodov, 1. natis
Ljubljana 2022

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, v številni fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

179.6

HOLIDAY, Ryan

Pogum kliče : sreča spremlja hrabre / Ryan Holiday ;
prevedel Niki Neubauer. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2022. -
(Zbirka Preobrazba)

Prevod dela: Courage is calling
ISBN 978-961-7136-26-5
COBISS.SI-ID 103631875

Ne čakajmo, da drugi pridejo k nam in nas pokličejo k velikim dejanjem. Namesto tega bodimo mi tisti, ki bomo pozvali ostale in jih povedli na pot časti. Izkažite se kot najpogumnejši – med vsemi poveljniki, z večjo pravico do vodenja kot ti, ki so trenutno naši voditelji.

– KSENOFONT

Vsebina

<i>Štiri kreposti</i>	11
<i>Uvod</i>	17

PRVI DEL: STRAH

Klic, ki se ga bojimo	26
Pomembna stvar: Ne bojte se	37
Strah premagujemo z logiko	41
To je sovražnik	44
Vedno jih je več, preden se jih prešteje.....	47
Ampak kaj pa, če?.....	51
Naj vas težave ne zastrašijo	55
Osredotočite se na to, kar je pred vami.....	58
Nikoli ne dvomite o pogumu drugih	62
Ukrepanje je učinkovita resnica.....	66
Bojimo se verjeti	69
Nikoli jim ne dovolite, da vas ustrahujejo	73

Vsaka rast je skok	77
Ne bojte se odločitev	81
Svoje varnosti ne moreš postaviti na prvo mesto.....	84
Strah vam nekaj kaže	88
Najbolj strašljivo je biti to, kar si	91
Življenje se dogaja v javnosti. Navadite se tega.....	95
Katero tradicijo boste izbrali?.....	99
Ne bojte se prositi	102
Ko se dvignemo nad	105

DRUGI DEL: POGUM

Klic, na katerega odgovorimo	110
Svet želi vedeti.....	120
Če ne vi, kdo?.....	122
Priprava nas naredi pogumne	125
Samo začni nekje. Samo naredi nekaj.....	129
Gremo!	132
Oblasti povedati resnico	135
Bodite odločevalec	138
Dobro je biti »težak«	142
Samo nekaj sekund poguma	146

Naj vam pogum postane navada.....	150
Izkoristite ofenzivo	155
Držite svoj položaj	158
Pogum je nalezljiv	162
Morate prevzeti odgovornost.....	165
Vedno lahko kljubujete.....	168
Sreča spremlja hrabre	172
Pogum za predanost	176
Ljubi svojega bližnjega	179
Drzno ni zaletavo.....	183
Ukrepanje je stvar odločitve.....	187
Ko je odgovor nasilje	191
Vstati in oditi	194
Opravite svoje delo	198
Lahko premagate verjetnost.....	201
Bodite jim v ponos	206
Ko se dvignemo nadse	209

TRETJI DEL: JUNAŠTVO

Preseganje klica	214
Vzrok je vse	224

Pogumneje se je ne boriti	228
Moramo iti skozi puščavo	234
Nesebičnost ljubezni.....	238
Naredite ljudi večje	242
Ni časa za oklevanje	246
Sami smo kovači svoje sreče.....	250
Navdihujte z neustrašnostjo	253
Kakšno ceno ste pripravljeni plačati?	257
Veliki zakaj	263
Vrniti se v dolino.....	266
Molk je nasilje	270
Drznost upanja.....	274
Sežgati morate belo zastavo	278
Nihče ni nezlomljiv	282
Pogum je krepost. Krepost je pogum.....	285
Spremna beseda	291
Kaj prebrati v prihodnje?.....	302
Zahvale.....	303

Štiri kreposti

Pred davnimi časi je Herkul prišel na razpotje. Na mirnem križišču v grških hribih, v senci grčavih borovcev, je veliki junak iz grških mitov prvič srečal svojo usodo.

Natanko kje ali kdaj se je to zgodilo, ne ve nihče. O tem trenutku slišimo v zgodbah o Sokratu. Vidimo ga lahko upodobljenega v najlepši renesančni umetnosti. V klasični Bachovi kantati lahko začutimo njegovo porajajočo se energijo, napete mišice in tesnobo. Če bi John Adams leta 1776 dosegel svoje, bi bil Herkul na razpotju ovekovečen na uradnem pečatu novoustanovljenih Združenih držav Amerike.

Kajti na tistem razpotju se je Herkul – še pred svojo neminljivo slavo, pred dvanajsterimi nalogami, preden je spremenil svet – soočil s krizo, ki mu je spremenila življenje in je bila enako resnična kot karkoli, s čimer se je kdajkoli soočil vsak od nas.

Kam je bil namenjen? Kam je želel iti? To je bistvo zgodbe. Herkul, sam, neznan, negotov, tega ni vedel, tako kot mnogi drugi.

Na eni poti na tistem križpotju je ležala čudovita boginja, ki mu je ponujala vse skušnjave, kar si jih je lahko zamislil. Oblečena v čudovita oblačila mu je obljubljala lagodno življenje. Obljubila mu je, da ne bo nikoli okusil pomanjkanja, nesreče, strahu ali bolečine. Samo sledi naj ji, je rekla, in vse želje se mu bodo izpolnile.

Na drugi poti je stala strožja boginja v snežno belem ogrinjalu. Njen klic je bil tišji. Nobenih nagrad ni obljubljala razen tistih, ki so posledica trdega dela. Pot bo dolga, je rekla. Treba se bo žrtvovati. Prišlo bo do strašljivih trenutkov. Toda to je bilo potovanje, primerno za boga. Na njem bo postal oseba, kakršno so si zamislili njegovi predniki.

Je bilo to resnično? Se je res zgodilo?

Če je samo legenda, je sploh pomembno?

Da, kajti to je zgodba o nas.

O našem precepu. O naših razpotjih.

Herkul je moral izbrati med pregrešnostjo in krepostnostjo, med lahko in težko potjo, med tlakovano potjo in manj uhojeno stezo. Vsi se soočamo s to izbiro.

Herkul je le za trenutek okleval in sprejel odločitev, ki je vse spremenila.

Izbral je krepostnost.

»Krepostnost« se morda zdi nekaj staromodnega. Vendar krepostnost – *arete* – pomeni nekaj zelo preprostega in brezčasnega: Odličnost. Moralnost. Telesno in duševno.

V antičnem svetu so krepostnost sestavljale štiri ključne sestavine.

Srčnost.

Zmernost.

Pravičnost.

Modrost.

Kralj filozof Mark Avrelij jih je imenoval »temeljni kamni dobrega«. Milijonom ljudi so znane kot kardinalne vrline, štirje skoraj univerzalni ideali, ki sta jih sprejela krščanstvo in večina zahodne filozofije, vendar so prav tako cenjene tudi v budizmu, hinduizmu in skoraj vseh filozofijah, ki si jih lahko zamislite. C. S. Lewis je poudaril, da se »kardinalne« ne imenujejo zato, ker bi jih določile cerkvene oblasti, temveč zato, ker izvirajo iz latinske besede *cardo*, tečaj.

To so *bistvene* stvari. Stvari, na katerih temeljijo vrata v dobro življenje.

So tudi tema te knjige in serije.

Štiri knjige.* Štiri vrline.

En cilj: pomagati vam izbrati ...

Pogum, hrabrost, trdnost, čast, požrtvovalnost ...

Zmernost, samoobvladovanje, umirjenost, prisebnost, uravnoveženost ...

Pravičnost, poštenost, služenje, prijateljstvo, dobrota, prijaznost ...

---

* To je prva knjiga.

Modrost, znanje, izobrazba, resnica, samorefleksija, mir ...

To je ključ do častnega življenja, v slavi, *odličnosti* v vseh pogledih. Značajske lastnosti, o katerih je John Steinbeck odlično zapisal, da so »prijetne in zaželeno za [njihovega] lastnika in ga silijo, da opravlja dejanja, na katera je lahko ponosen in s katerimi je lahko zadovoljen.« To velja za vse človeštvo. Čeprav v Rimu niso imeli ženske različice besede *virtus*, krepostnost ni bila značilnost moških ali žensk, ampak je preprosto *bila*.

Še vedno je. Ni pomembno, ali ste moški ali ženska. Ni pomembno, ali ste telesno močni ali boleče sramežljivi, genialni ali povprečno inteligentni. Krepostnost je obča nujnost.

Vrline so med seboj povezane in neločljive, vendar se vsaka od njih razlikuje od drugih. Za pravilno ravnanje je skoraj vedno potreben pogum, tako kot disciplina ni mogoča brez modrosti vednosti, kaj je vredno izbrati. Kakšen smisel ima pogum, če se ga ne uporablja za pravičnost? Kakšen smisel ima modrost, če nas ne naredi skromnejše?

Sever, jug, vzhod, zahod – štiri vrline so nekakšen kompas (štiri točke na kompasu se ne imenujejo zaman »kardinalne smeri«). Vodijo nas. Kažejo nam, kje smo in kaj je res.

Aristotel je krepostnost opisal kot neko vrsto obrti, nekaj, za kar si moramo prizadevati, tako kot si prizadevamo

za mojstrstvo v kateremkoli poklicu ali veščini. »Zidarji postanemo z zidanjem, z igranjem na harfo pa postanemo harfisti,« je zapisal. »Podobno postanemo pravični, če delamo pravična dejanja, zmerni, če delamo zmerna dejanja, pogumni, če delamo pogumna dejanja.«

Krepostnost je nekaj, kar *počnemo*.

Je nekaj, kar izberemo.

Ne enkrat, kajti Herkulovo razpotje ni bilo enkraten dogodek. To je vsakodnevni izziv, z njim se ne soočimo zgolj enkrat, ampak nenehno, vedno znova. Bomo sebični ali nesebični? Pogumni ali boječi? Močni ali šibki? Modri ali neumni? Bomo gojili dobre ali slabe navade? Pogum ali strahopetnost? Blaženost nevednosti ali izziv nove ideje? Bomo ostali enaki ... ali bomo rasli?

Bomo izbrali lahko ali pravo pot?

Uvod

Nobeno dejanje v tem življenju ni tako nemogoče, da ga ne bi mogli opraviti. Vse svoje življenje bi morali živeti kot junaško dejanje.

– LEV TOLSTOJ

Ničesar ne cenimo bolj kot pogum, vendar ničesar ne primanjkuje bolj kot poguma.

Ali preprosto mora biti tako? Da so stvari cenjene, ker so redke?

Morda.

Toda pogum – prva od štirih kardinalnih vrtilin – ni dragocen kamen. Ni diamant, ki bi bil sad nekega več milijard let trajajočega brezčasnega procesa. Ni nafta, ki jo je treba črpati iz zemlje. Pogum ni eden od omejenih virov, ki jih je sreča naključno porazdelila in so dostopni le nekaterim.

Ne. Nekaj veliko preprostejšega je. Pogum je obnovljiv. V vsakem od nas je, povsod. Je nekaj, česar smo sposobni

v trenutku odločitve. V velikih in majhnih rečeh. Stvarnih. Moralnih.

Priložnosti zanj je neomejeno, celo vsak dan, v službi, doma, povsod.

In vendar vseeno ostaja tako redek.

Zakaj?

Ker nas je strah. Ker je lažje, da se ne vključimo. Ker se ukvarjamo z nečim drugim in *zdaj ni pravi čas*. »Nisem vojak,« rečemo, kot da je boj na bojišču edina oblika poguma, ki jo svet potrebuje.

Raje se držimo tega, kar je varno. Jaz? Herojski? To se zdi egoistično, absurdno. Zato to prepuščamo nekemu drugemu, nekemu bolj usposobljenemu, bolj izurjenemu, ki ima manj za izgubiti.

To je razumljivo, celo logično.

Toda kje pristanemo, če vsi tako razmišljajo?

»Ali je treba poudariti,« je dejal pisatelj in sovjetski disident Aleksander Solženicin, »da upad poguma že od nekdanj velja za prvi simptom konca?«

Nasprotno pa je vsem največjim trenutkom v človeški zgodovini – najsi gre za pristanek na Luni ali za državljanske pravice, za zadnji boj pri Termopilah ali za renesančno umetnost – skupna ena stvar: pogum navadnih mož in žena. Ljudi, ki so naredili, kar je bilo treba storiti. Ljudi, ki so rekli: »Če ne jaz, potem kdo?«

POGUM JE POGUM JE *POGUM*

Dolgo je veljalo, da obstajata dve vrsti poguma: fizični in moralni.

Fizični pogum je vitez, ki jezdi v boj. Je gasilec, ki se požene v gorečo stavbo. Je raziskovalec, ki se odpravi na Arktiko in kljubuje naravnim silam.

Moralni pogum je žvižgač, ki se spopade z močnimi interesi. Je resnicoljub, ki na glas pove nekaj, česar ne bo nihče drug. Je podjetnik, ki se vsem nasprotjem in oviram navkljub loti lastnega posla.

Bojni pogum vojaka in duševni pogum znanstvenika.

Vendar ni treba biti filozof, da ugotovimo, da gre pravzaprav za isto stvar.

Ne obstajata dve vrsti poguma. Samo ena je. Tista, pri kateri postaviš svojo kožo na kocko. V nekaterih primerih dobesedno, morda usodno. V drugih primerih je to v prenesenem pomenu ali v finančnem smislu.

Pogum je tveganje.

Je požrtvovalnost ...

... predanost,

... vztrajanje,

... resnica,

... odločnost.

Ko naredite nekaj, česar drugi ne morejo ali nočejo narediti. Ko naredite nekaj, za kar ljudje mislijo, da ne bi smeli

ali česar ne morete narediti. Drugače to ni pogum. Pogum je zoperstavljanje *nečemu* ali *nekomu*.

A kljub temu je pogum še vedno nekaj, kar je težko opredeliti. Prepoznamo ga, ko ga vidimo, težko pa ga je *ubesediti*. Zato cilj te knjige niso definicije. Pogum, ki je redkejši od redkega dragulja, je nekaj, kar moramo povzdigniti, da ga proučimo z mnogih zornih kotov. Samo če si ogledamo njegove številne dele in ploskve, njegove popolnosti in pomanjkljivosti, lahko pridemo do razumevanja njegove celokupne vrednosti. Vsak od teh vidikov nam prinese nekoliko boljši vpogled.

Vendar tega seveda ne počnemo zato, da bi to vrlino razumeli v abstraktnem smislu. Vsak od nas se sooča s svojim herkulovskim razpotjem. Morda opravljamo izvoljeno funkcijo. Morda smo bili priča nečemu neetičnemu v službi. Morda smo starši, ki skušamo vzgojiti dobre otroke v zastrašujočem svetu, polnem nevarnih skušnjav. Morda smo znanstveniki, ki razvijajo kontroverzno ali nekonvencionalno zamisel. Morda sanjamo o novem podjetju. Morda smo pehotni vojak na predvečer bitke. Ali športnik pred podvigom, ki naj bi premaknil meje človeških zmogljivosti.

Vse te situacije kličejo po pogumu. V resničnem pomenu. Prav zdaj. Ga bomo imeli? Se bomo odzvali na zvonjenje telefona?

»V življenju vsakogar,« je dejal Winston Churchill, »pride poseben trenutek, ko ga v prenesenem pomenu potrepljajo po rami in mu ponudijo priložnost, da stori nekaj zelo

posebnega, kar je edinstveno zanj in prilagojeno njegovim talentom. Kako tragično je, če jih ta trenutek zaloti nepripravljene ali nesposobne za to, kar bi lahko bila njihova najveličastnejša ura.«

Točnejše je reči, da je v življenju *veliko* takih trenutkov, veliko takšnih trepljanj po rami.

Churchill je moral prenašati težavno otroštvo z neljubečimi starši. Moral je imeti pogum, da se ni zmenil za učitelje, ki so ga imeli za zabitega. Moral je biti pogumen, da se je kot mlad vojni dopisnik odpravil v Južno Afriko, kjer so ga zajeli in je izvedel pobeg, ob katerem se ti ježijo lasje. Potreben je pogum, da kandidiraš za javno funkcijo. Pogum je potreboval vsakič, ko je kot pisatelj kaj objavil. Za odločitev, da zamenja politično stranko. Za odločitev, da sodeluje v prvi svetovni vojni. Za grozna leta v politični puščavi, ko se je javno mnenje obrnilo proti njemu. Potem je sledil vzpon Hitlerja in v najboljši od svojih najboljših ur je ostal osamljen v boju proti nacizmu. Toda pogum je bil potreben tudi, da ni odnehal, ko so ga nehvaležno vrgli iz političnega življenja, spet v puščavo, in pogum, da se je spet vrnil. Pogum, da se je na stara leta lotil slikarstva in svoja dela predstavil svetu. Da se je uprl Stalinu in železni zavesi in še in še in še ...

Je na tej poti prišlo tudi do pomanjkanja poguma? Napak? Neizkoriščenih priložnosti? Nedvomno. Toda glejmo pogumne trenutke in se iz njih učimo, namesto da se osredotočamo na napake drugih, da bi z njimi opravičevali svoje.

V življenju vseh velikih ljudi najdemo iste teme. V življenju vsakega od njih je bil ključni trenutek poguma, toda bilo je tudi veliko manjših. Rosa Parks na avtobusu je pogum ... vendar je bilo pogumnih tudi njenih *dvainštirideset let* življenja temnopolte ženske na ameriškem jugu, ko ni izgubila upanja in ni postala zagrenjena. Njen pogum, da je vztrajala v svojem sodnem postopku proti segregaciji, je bil le nadaljevanje poguma, ki ga je potrebovala, da se je leta 1943 pridružila NAACP (Nacionalno združenje za napredek temnopolnih) in tam odkrito delala kot tajnica, ter še več leta 1945, ko se je uspešno registrirala za glasovanje v Alabami.

Zgodovina se piše s krvjo, znojem in solzami, v večnost pa se je zapisala zaradi tihe vztrajnosti pogumnih ljudi.

Ljudi, ki so v kljubovanju krivicam vstali (ali sedli) ...

Ljudi, ki so se borili ...

Ljudi, ki so tvegali ...

Ljudi, ki so spregovorili ...

Ljudi, ki so poskušali ...

Ljudi, ki so premagali svoje strahove in ravnali pogumno ter v nekaterih primerih za kratek čas dosegli višjo raven obstoja – kot enakovredni in enakopravni so vstopili v dvorano junakov.

Pogum vsakega od nas kliče drugače, ob različnem času in v različnih oblikah. Toda v vsakem primeru prihaja od znotraj.

Najprej smo poklicani, da se dvignemo nad svoj strah in strahopetnost. Nato smo poklicani k pogumu: nad naravne

sile, nad verjetnost, nad svoje omejitve. In nazadnje smo poklicani k junaštvu, morda le za en sam veličasten trenutek, ko smo poklicani, da naredimo nekaj za nekoga drugega, ne zase.

Ne glede na to, kakšen klic slišite zdaj, je pomembno, da se odzovete. Pomembno je, da mu greste naproti.

V grdem svetu je pogum lep. Omogoča obstoj lepih stvari.

Kdo pravi, da mora biti tako redek?

To knjigo ste vzeli v roke, ker veste, da ni treba, da je tako.

PRVI DEL:
STRAH

Za tem krajem gneva in solz
dviga se le groza senc,
pa vendar grožnja let
me našla brez strahu je
in me bo spet.

– WILLIAM ERNEST HENLEY

Katero sile preprečujejo pogum? Zakaj je nekaj tako cenjenega tako redko? Kaj nam preprečuje, da bi storili, kar lahko in kar bi morali storiti? Kaj je vir strahopetnosti? Strah. *Fobos*. Nemogoče je premagati sovražnika, ki ga ne razumeš, in strah – v vseh svojih oblikah, od groze do apatije, sovraštva in izogibanja tveganjem – je sovražnik poguma. *Smo v bitki proti strahu*. Zato moramo strah proučiti, se z njim seznaniti, se spopasti z njegovimi vzroki in simptomi. Zato so Špartanci gradili templje strahu. Da bi

ga imeli blizu. Da bi videli njegovo moč. Da bi ga odvrnili. Pogumni niso brez strahu – noben človek ni –, izjemni so zaradi svoje sposobnosti, da se dvignejo nad strah in ga obvladajo. Pravzaprav je treba reči, da brez tega ni mogoče doseči veličine. O strahopetcih ni napisanega ničesar. Ničesar se ne spomnimo. Ničesar ne občudujemo. Navedite eno samo dobro stvar, ki ni zahtevala vsaj nekaj težkih sekund poguma. Če torej želimo biti veliki, se moramo najprej naučiti premagati strah ali se vsaj dvigniti nadenj v trenutkih, ki štejejo.

Klic, ki se ga bojimo ...

Florence Nightingale je bila neustrašna, še preden je dobro vedela zase.

Obstaja risbica, ki je nastala nekje v njenem zgodnjem otroštvu. Teta je Florence ujela na sprehodu z mamo in sestro, ko je bila stara morda štiri leta.

Njena starejša sestra se drži materine roke. Medtem pa Florence »samostojno z odločnim korakom stopa sama.« S tisto čudovito nedolžno samozavestjo, ki jo imajo nekateri otroci. Ni ji bilo treba biti na varnem. Ni ji bilo mar, kaj si mislijo drugi. Toliko vsega je morala videti. Toliko raziskati.

A žal ta neodvisnost ni trajala dolgo.

Mogoče ji je kdo rekel, da je svet nevaren kraj. Mogoče je bil kriv neopazen, a uničujoč pritisk tistega časa, ki je narekoval, da se morajo dekleta obnašati na določen način. Morda je razkošje njenega privilegiranega bivanja otopilo njen občutek za to, česa je sposobna.

Vsak od nas je že doživel kakšno različico pogovora, ko nam je neka odrasla oseba storila kruto krivico – ne glede na namen – in počila naš mali mehurček. Mislijo, da nas s

tem pripravljajo na prihodnost, v resnici pa nam le vsiljujejo svoje strahove, svoje omejitve.

Oh, koliko nas to stane. In za koliko poguma je svet zato prikrajšan.

Kot bi se skoraj zgodilo Florence Nightingale.

Sedmega februarja 1837, pri šestnajstih letih, naj bi dobila nekaj, kar je pozneje omenjala kot »klic«.

Za kaj? Kam? In kako?

Čutila je le, da je bila to skrivnostna beseda od zgoraj, ki ji je vzbudila občutek, da se od nje nekaj pričakuje, da bo nečemu *služila*, da se bo posvetila nečemu drugačnemu od življenja v bogastvu in lagodju svoje družine, nečemu drugačnemu od omejujočih in podcenjujočih vlog, ki so bile na voljo ženskam v njenem času.

»Nekje v sebi slišimo *glas ...*,« je rekel Pat Tillman, ko je razmišljal, da bi zapustil profesionalni nogomet in se pridružil rangerjem, pripadnikom posebnih enot ameriške kopenske vojske. »Ta glas nas vodi v smer osebe, kakršna želimo postati, vendar je od nas odvisno, ali mu bomo sledili ali ne. Večkrat kot ne nas vodi po predvidljivi, preprosti in na videz pozitivni smeri. Toda občasno nas usmeri na povsem drugačno pot.«

Morda bi si mislili, da je bilo pogumno dekle, kot je bila Florence Nightingale, pripravljeno prisluhniati temu glasu, vendar je tako kot mnogi med nami ponotranjila prepričanja svojega časa in postala prestrašena najstnica, ki si ni upala predstavljati drugačne poti od tiste, ki so ji jo izbrali njeni starši.

»V Derbyshiru so imeli veliko podeželsko hišo,« je zapisal Lytton Strachey v svojem klasičnem delu *Življenja znamenitih viktorijcev* (Lives of Eminent Victorians), »še eno v New Forestu; v času londonske sezone in najuglednejših zabav pa so živeli v stanovanju v Mayfairu; hodili so na izlete na celino in si ogledali več od običajnega števila italijanskih oper in pariških znamenitosti. Ker je Florence odraščala ob takšnih privilegijih, je bilo naravno pričakovati, da jih bo ustrezno cenila in izpolnjevala svojo dolžnost na tistem področju življenja, za katero jo je poklical Bog – z drugimi besedami, da se bo po primernem številu plesov in večerij poročila s primernim blagorodnim gospodom in potem živel srečno do konca svojih dni.«

Ta klic je osem let ždel v ozadju Florenceinega uma kot pregovorni slon v sobi, ki ga ne omenjamo. Obenem se je nejasno zavedala, da v viktorijanskem svetu ni vse v redu. Pričakovana življenjska doba je bila ob rojstvu komaj štirideset let. V mnogih mestih je bila umrljivost bolnikov, ki so se zdravili v bolnišnicah, večja kot zunaj njih. Od približno sto tisoč vojakov v krimski vojni, v kateri se je pozneje odlikovala Florence Nightingale, jih je samo tisoč osemsto umrlo zaradi ran. Več kot *šestnajst tisoč* jih je umrlo zaradi bolezni, trinajst tisoč pa jih je bilo zaradi njih nesposobnih za služenje. Tudi v času miru so bile razmere grozljive in že sam vstop v vojsko je ogrožal življenje. »Prav tako bi lahko vsako leto 1100 moških odpeljali na Salisburyjsko ravnico in jih postrelili,« je nekoč dejala uradnikom. A naj je bila

ta kriza še tako pereča – zaradi hitro naraščajočega števila umrlih –, je bil strah še večji.

Poskrbeti je bilo treba za porcelan, je zapisal Strachey. Oče je od nje pričakoval, da mu bo brala. Morala je najti nekoga, s komer bi se poročila. Treba je bilo razpravljati o govoricah. Ničesar ni bilo treba početi in to je bilo tudi vse, kar je bilo premožni ženski dovoljeno početi: *nič*. Pod nenehnim pritiskom teh banalnih pričakovanj je Florence zatrla klic, saj se je bala njegovega vdora v olikano družbo. Seveda je občasno pomagala kakemu bolnemu sosedu. Brala je knjige. Spoznala je zanimive ljudi, kot je bila doktorica Elizabeth Blackwell, prva ženska zdravnica. A ko se ji je pri petindvajsetih letih ponudila priložnost za prostovoljno delo v bolnišnici v Salisburyju, je vseeno pustila, da jo je mati zavrnila. Delo v bolnišnici? Raje bi videli, da bi postala prostitutka!

Po osmih letih zanikanja je prišel še en klic. Tokrat je glas vprašal bolj ostro: *Boš dovolila, da te ugled odvrne od služnja?* Natanko tega jo je bilo strah: Kaj bi si mislili ljudje? Bi se lahko ločila od družine, ki jo je želela obdržati v svoji bližini? Da bi iz bogate debitantke na gala plesu postala *medicinska sestra*? Ali bi lahko opravljala poklic, o katerem ni vedela skoraj ničesar – in ki v devetnajstem stoletju skorajda ni obstajal? Bi lahko delala nekaj, česar naj bi ženske ne počele? Bi bila lahko pri tem uspešna?

Ta strah je bil močan, kot je močan pri vsakem človeku, ko razmišlja, ali bi se podal v neznane vode, da bi pustil svoje